

Література

1. Баланюк І. Ф. Теоретичні аспекти контролю господарської діяльності підприємств / І. Ф. Баланюк, Д. І. Шеленко, В. М. Якубів // Вісник Прикарпатського ун-ту. Економіка. – Івано-Франківськ : Плай, 2009. – Вип. 7. – С. 86–90.
2. Кочерин Е. А. Контроль в системе управления социалистическим производством: вопросы теории и практики / Е. А. Кочерин. – М. : Экономика, 1982. – 216 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Контроль внутрішньогосподарський чи внутрішній? [Електронний ресурс] / Ф. Ф. Бутинець. – Режим доступу до статті : http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/wzbirnik/econom/2_14/1.pdf.

УДК 336.71.009.6

ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Завальнюк І. – ст. 5 курсу, гр. ФУДвнм-51

Науковий керівник – викладач Гончаренко А.І.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Постановка проблеми. В сучасних реаліях економічного життя України, спостерігається дисбаланс функціонування фінансової системи країни. Девальвація національної грошової одиниці, зростання інфляції, зовнішнього боргу країни, політична нестабільність та багато інших чинників окреслюють той факт, що Україна знаходиться в важкій формі фінансово-економічної кризи. Основними учасниками функціонування фінансової системи є банківські установи. Від стабільності та надійності банківської сфери, в великій мірі, залежить фінансово-економічний стан держави, її рейтинг на світовому ринку, можливість залучення інвестицій, тощо. Отже, діяльність комерційних банків відіграє вагомую роль у розвитку фінансового ринку, а банківська система в цілому виступає основним стержнем функціонування фінансової системи України.

Аналіз публікацій і досліджень. Функціонуванню банківських установ, визначення їх ролі та місця на фінансовому ринку України присвячено праці багатьох наукових дослідників, а саме А. Бурдюгова, О. Васюренко, І. Гітченко, О. Дзюблюка, Р.

Коцовської, І. Лютого, А. Мороза, А. Пересади, Р. Тиркало та інших.

Виклад основного матеріалу. Злагоджений механізм грошових розрахунків є основою ефективного функціонування національної економіки кожної країни. Банківські установи являються основними організаторами фінансових розрахунків в економіці, вони виступають проміжною ланкою в процесі обслуговування грошових потоків між різноманітними суб'єктами ринку. Однією з найважливіших функцій, що відрізняють комерційні банки від інших інститутів кредитної системи, є здатність створювати в процесі своєї діяльності додаткові засоби платежу внаслідок виконання позичкових операцій, що в свою чергу, відіграє важливу роль у забезпеченні еластичності грошового обігу в економіці країни і підтриманні стійких темпів її економічного зростання [2, с.58].

Світова криза в першу чергу «зачіпає» ринок фінансових послуг та через банківський сектор впливає абсолютно на всі галузі народного господарства. Зміни, що їх зазнала банківська система є досить суттєвими (рис. 1).

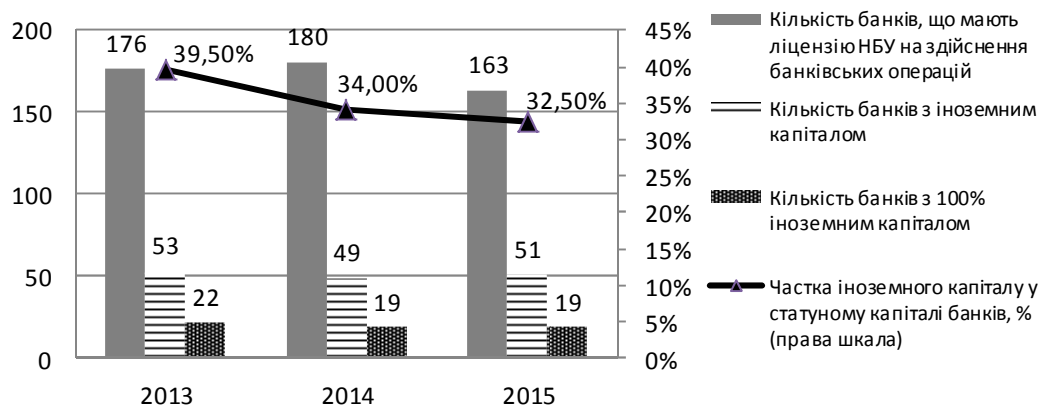

Рис. 1 Динаміка зміни кількості банків в Україні

* Складено та розраховано автором на підставі даних НБУ [3]

Як свідчать дані рис. 1, станом на 1 січня 2015 року ліцензію Національного банку України мали 163 банківських установ (в т.ч. 51 банк з іноземним капіталом). Проте зважаючи на несприятливу економіко-політичну ситуацію в країні та подальше виведення Національним банком з ринку неплатоспроможних банків (в т.ч. що порушували

законодавство з питань легалізації та відмивання коштів злочинним шляхом та фінансування тероризму), кількість банківських інститутів на кінець 2015 року порівняно з його початком суттєво зменшилася і становила 120 банків.

На нашу думку, фінансово-економічна криза, безперечно є негативним явищем для економіки, але її

вплив на банківську сферу спричинив і позитивний ефект, а саме в банківській системі України залишилися лише ті банки, які змогли протистояти дестабілізуючим факторам, завдяки виваженій та ефективній політиці управління, цим самим зарекомендувавши себе як надійні та стійкі фінансові інститути.

Загальні активи банків станом на 1 січня 2015 року становили 1 326 928 млн. грн., що майже на 50 000 млн. грн. більше аналогічного показника

попереднього року. Протягом 01.01.2013-01.01.2015 рр. спостерігається тенденція до збільшення активів банків, однак на кінець 2015 року ситуація змінилася на протилежну (табл. 1). Тенденція до зменшення активів банку, на нашу думку, є негативним явищем, адже скорочення обсягів активів може призвести до погіршення платоспроможності та ліквідності банку, зменшення кількості клієнтів та прибутку банку, зростання боргових зобов'язань, тощо.

Таблиця 1

Функціонування банківських установ на ринку фінансових послуг

(млн. грн.)

Дата Показники	01.01. 2013	01.01. 2014	Темп приросту 2014/ 2013	01.01. 2015	Темп приросту 2015/ 2014	01.12. 2015	Темп приросту 01.01.2015 /01.12.2015
Активи банків	1 127 192	1 278 095	113,4%	1 316 852	103%	1 275 359	96,8%
Вкладення в цінні папери	96 340	138 287	143,5%	168 928	122,2%	189 051	111,9%
Кредити надані	815 327	911 402	111,8%	1 006 358	110,4%	954 044	94,8%
Зобов'язання банків	957 875	1 085 496	113,3%	1 168 829	107,7%	1 151 389	98,5%

* Складено та розраховано автором на підставі даних НБУ [3]

Згідно даних табл.1, на кінець 2015 року практично всі показники діяльності комерційних банків України зменшилися порівняно з даними які було зафіксовано на початок 2015 року. Це насамперед обумовлено ліквідацією проблемних банків, відтоком клієнтських коштів, погіршенням кредитоспроможності позичальників на фоні девальвації гривні та високим рівнем невизначеності щодо подальшого економічного розвитку. Винятком є вкладення в цінні папери, де відбувся приріст коштів на 20 123 млн. грн., порівняно з початковими даними планового року, це обумовлено тим що банкам

вигідніше інвестувати кошти в цінні папери, ніж надавати кредити позичальникам фінансовий стан, яких є сумнівним тобто існує висока ймовірність того, що кошти будуть не повернені, а вкладення в цінні папери такий ризик мінімізує.

В 2015 році згідно класифікації НБУ було сформовано чотири групи банків за розміром активів. Перша група – найбільші банки, до складу яких ввійшли 16 банків, серед яких Приватбанк, Ощадбанк, Укресімбанк та інші; друга група – великі банки – 19 банків; третя група – середні банки – 33 банки; четверта група – невеликі банки – 95 банків (рис.2).

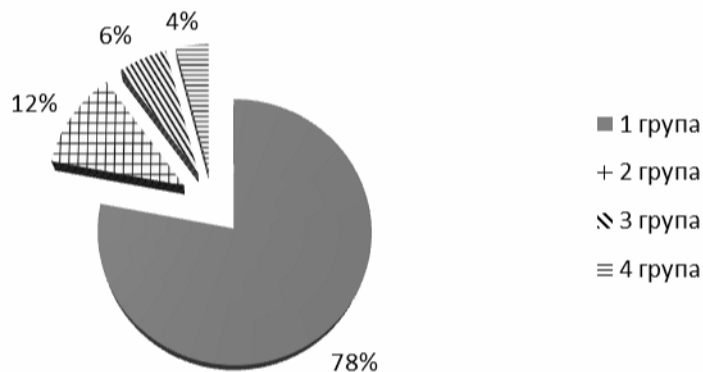

Рис.2 Розподіл активів банківської системи України за групами банків

* Складено на підставі даних джерела [1]

Як видно з рис. 2, найбільша кількість активів припадає на 1 групу банків, це пояснюється тим, що в результаті ліквідації протягом 2015 року значної кількості банківських установ III та IV групи, а також переведення частини великих банків з II групи до I групи, частка активів банків I групи поступово збільшувалася. [1, с.7].

При цьому, НБУ було затверджено методику визначення системно важливих банків. Так, станом на

01.12.2014 року з пролонгацією на 2015 рік було визначено 8 системно важливих банків України: ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АТ «Дельта Банк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «УКРСОЦБАНК», ПАТ «Промінвестбанк», АТ «СБЕРБАНК РОСІЇ».

Висновки. Кризові явища в економіці призвели до ліквідації частини банківських установ., що в кінцевому результаті викликало інституційну

реорганізацію банківської системи, яку представлятимуть найбільш стійкі та багатофункціональні фінансові установи, які в межах своєї діяльності використовують широкий спектр послуг та ведуть ефективну політику управління для досягнення власних поставлених цілей і задоволення потреб суспільства. Водночас така ситуація суттєво вплинула на функціонування банків в сфері ринку

фінансових послуг, а саме призвела до скорочення загальних активів банків в 2015 році, але разом з цим зросла активність банків щодо інвестування коштів в цінні папери, як найбільш оптимальний засіб отримання доходу з мінімальним рівнем ризику, враховуючи нестабільну ситуацію в країні, яка здійснює прямий вплив на фінансові можливості позичальників кредитних ресурсів.

Література:

1. Аналітичний огляд банківської системи України за III квартал 2015 року / Національне рейтингове агентство «Рюрік» - 2015 – 24 с.
2. Пурій Г.М. Роль комерційних банків на фінансовому ринку України / Г.М. Пурій // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2007. – С.56-60.
3. Офіційний сайт Національного банку України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

УДК 336.02.003.12

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Завальнюк І. – ст. 5 курсу, гр. ФУДмвн-51

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач Мирончук В.М.;

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Актуальність. Стійке функціонування фінансової системи країни відіграє важливу роль в її економічному зростанні. Адже, саме фінансова система є кровоносною системою України, яка обслуговує процес створення, розподілу й використання матеріальних цінностей та забезпечує підвищення рівня добробуту кожного громадянина держави. Отже, детальне вивчення методичних рекомендацій, щодо оцінювання її стійкості фінансової системи та розроблення на основі них нових моделей визначення стійкості фінансової системи є доречним та необхідним, задля стабілізації фінансового стану країни.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження в сфері визначення та оцінювання стійкості фінансової системи проводять, як вітчизняні, так і зарубіжні вчені серед яких Н. Велік, Б.А. Карпінський, О.І. Кірсєв, Е. Крокет, А.В. Лазня, В.І. Міщенко, М. Фут, М.М. Шаповалова, тощо.

Виклад основного матеріалу. Найбільш відомими методами оцінювання стійкості фінансової системи є методологія МФВ, Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Організаційно-методичні підходи до запровадження в НБУ системи оцінки стійкості фінансової системи, запропоновані колективом авторів В.І. Міщенко, О.І.Кірсєвим та М.М. Шаповаловою.

В процесі проведення порівняльного аналізу вищезазначених підходів і методів оцінювання стійкості фінансової системи було визначено, що не дивлячись на досить широку методологічну базу оцінювання зазначеної економічної категорії, використання розглянутих підходів та методів уточнює певні недоліки, серед яких:

– непристосованість до вітчизняних реалій функціонування фінансової системи - методологія МФВ [1], проте на даний момент зазначена система оцінювання фінансової стійкості використовується НБУ щоквартально, для складання та поширення

даних виключно сектору депозитних корпорацій (банків), однак в даній системі оцінювання відсутні показники, які б відображали діяльність підприємств нефінансового сектору, сектору домогосподарств, сектору державних фінансів, валютного ринку тощо. Доцільність застосування зазначеної методики при оцінюванні стійкості фінансової системи країни є сумнівною. Адже, не дивлячись на те, що Україна обрала євроконтинентальну (банківсько-орієнтовану) модель фінансової системи, вагомий вплив при аналізі стану фінансової системи країни грають показники сектору державних фінансів;

– відсутність взаємозв'язку між показниками та їх нормативну розрізненість, що одночасно формує як позитивну, так і негативну оцінку окремих параметрів функціонування фінансової системи – Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [3]– не дивлячись на комплексність підходу щодо відбору показників, які формують фінансову безпеку країни, а саме: банківська безпека, безпека небанківського фінансового ринку, боргова безпека, бюджетна безпека, тощо, ставлять за мету визначення інтегрального індексу економічної безпеки, що в свою чергу складається з 9 середньозважених субіндексів (виробничої, демографічної, енергетичної, зовнішньоекономічної, інвестиційно-інноваційної, макроекономічної, продовольчої, соціальної та фінансової безпеки). Зазначене нівелює можливість адекватного оцінювання стійкості фінансової системи через невідповідність визначення вагових коефіцієнтів при формуванні субіндексу та, передусім, розуміння нетотожності понять «фінансова стійкість» та «фінансова безпека». Адже «фінансова безпека» є поняттям більш широким і визначає такий стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, тощо;